

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Argumentum contra prædictam sententiam. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

attributa contineat; sed quia sine initio, & sine fine. Cum ergo cuilibet attributo in suo proprio genere infinitas sua conueniat, potentia dici debet infinita ex obiecto, sicut etiam scientia, & voluntas. Nunc igitur ratione probanda nobis est hæc infinitas potentie Dei.

Prior ratio sit, quam assertit S. Doctor in hoc art. in hunc modum. Essentia Dei est infinita, ut patet ex quæst. 7. artic. 1. ergo & potentia, quæ ipsam nostro modo intelligitur tanquam passio consequitur, erit infinita in suo genere. Hæc ratio probat quidem esse infinitam potentiam in suo genere, si ex parte obiecti non repugnat, hoc est, si excogitari potest aliqua potentia infinita in genere potentie comparata cum obiecto: nam si aliqua esse potest, ea erit, quæ consequitur essentiam in ratione essentie infinitam: neque enim potentia infinita essentie infinitæ tribuenda est: non tamen probat, esse aliquod obiectum, cui respondeat virtus aliqua, & potentia infinita; quoniam licet Deus infinitus sit secundum essentiam, si tamen nullum est obiectum possibile, quod postulet infinitam potentiam, non dicemus in Deo esse infinitam, quatenus intelligitur à nobis relata ad obiectum, & hæc ratione ab aliis attributis distincta; sed dicemus esse maximam potentiam, quæ esse possit.

Posterior ratio probat Dei potentiam esse infinitam in genere potentie relata ad obiectum, hoc modo. Sunt aliqua possible quidem fieri, quæ tamen fieri nequeunt nisi à potentia infinita: ergo necesse est esse potentiam infinitam in rerum natura; quod si ea alicui conuenit primæ causæ tribuenda est. Hæc ratione virtutis Gregorius in 1. dist. 34. q. 2. quæ satis perspicue rem demonstrat, si id, quod assumit, manifestum fiat. Potest autem probati supponendo, species rerum possibile esse infinitas, ut multi arbitrantur: sic enim, tamen non possent omnes produci simul, sed data una possit alia fieri, recte colligitur in prima causa potentia infinita: si enim esset finita, tandem ad aliquam speciem deueniret, ultra quam non posset aliam addere: nam alioquin efficeretur, virtutem ipsam potentiam in se, quatenus potest operari, esse infinitam. Sed quia non nulli negant, species rerum possibile esse infinitas, de quo in art. ult. huius quæst. differemus; ideo aliunde illud probandum est; nam certius est potentiam Dei esse infinitam in genere potentie, quam species possibile esse infinitas, tum etiam ex infinitis solum indiuiduis non colligitur infinitas virtutis in potentia, sed infinitas durationis, qua successiue possunt infinita indiuidua virtute potentie finitæ produci, ut capit. 1. notauit.

Probat igitur Gregor. multis exemplis, ex quibus hoc vnum nobis sufficit. Quod licet corpus ita est aptum moueri, ut possit velocius, atque velocius agitari sine termino: ergo necesse est, esse aliquam potentiam, à qua velocius, atque velocius sine termino moueri queat: sed si omnis potentia esset finita, esset etiam terminus aliquis determinatus velocitatis, ultra quem velocius mouere non posset: cum ergo velocitas in infinitum crescere possit necesse est potentiam aliquam esse infinitæ virtutis: & quamuis nequeat infinitam velocitatem in motu aliquo producere, ut liquet; ipsa tamen virtus potentie in se infinita erit, quia actum eam virtutis habet, quæ potest velocius,

Vasquez in 1. part. Tom. I.

& velocius in infinitum corpus mouere: ac proinde habet virtutem sine fine, & termino in ratione potentie. Est etiam potentia Dei in genere potentie infinita, quia in productione singularium terminum non habet: potest enim plura, & plura in infinitum, non solum decursu temporis, sed etiam simul: si autem finita esset terminum haberet, ultra quem non posset plura simul producere, ut ex ratione facta colligitur. Hæc ratio quoad priorem partem sine controuersia demonstrat infinitatem potentie Dei. In nostra vero opinione, qui docuimus disp. 26. c. 3. posse infinitum à Deo produci simul, etiam quoad posteriorem partem, infinitatem potentie Dei probare posset.

Postremo obseruandum est, hanc infinitatem potentie ita esse Deo propriam, ut non possit creaturæ eodem modo communicari. Nam quamuis creaturæ tanquam instrumento Deus communicaret virtutem mouendi corpus velocius sine termino, ipsa tamen nunquam haberet virtutem ex se, nec in se ad mouendum corpus velocius in infinitum: tum quia illam virtutem haberet ab alio, à quo assumeretur ut instrumentum: tum quia illam non haberet actu infinitam; nunquam enim illam acciperet, nisi ad infinitum, & limitatum effectum. Eo igitur modo distinguitur infinitas potentie Dei ab infinitate potentie creaturæ, si illi posset communicari, sicut diximus disp. 25. cap. 5. differre infinitatem durationis creaturæ, si ei communicaretur, ab infinitate æternitatis Dei: quia duratio creaturæ non haberet ex se infinitatem, quam Dei æternitas ex se habet. Idemque dicendum esset, si Deus communicaret creaturæ virtutem creandi infinitam.

secundo confirmatur.

8.

Infinitas diuina potentia non potest communicari creaturæ.

CAPVT III.

Argumentum contra prædictam sententiam.

Est tamen argumentum, quod licet difficile non sit, nonnullis tamen negotiorum facessit, ad probandum, Deo non conuenire potentiam infinitam, & est huiusmodi. Si Deo esset potentia infinita, non solum posset mouere de loco ad locum per medium velocius, atque velocius in infinitum, sed etiam velocissime, hoc est, in instanti, quemadmodum Aristot. 8. Phys. capit. 10. probat, in corpore non posse reperiri virtutem infinitam ad mouendum, eo quod efficeret motum velocissime in non tempore, hoc est, in instanti. Nam virtus, quæ moueret in tempore, esset finita, & ea maior esse posset, quæ nimirum in minori tempore moueret; ergo infinita, & quæ maxima est, moueret, in instanti sed impossibile est motum fieri in instanti, de loco ad locum per medium: ergo impossibile est etiam in Deo esse potentiam, & virtutem infinitam; alioqui eodem argumento Aristot. non recte probaret, eam virtutem corpori conuenire non posse.

Respondet Auerroes 12. Metaph. commento 41. ideo ex infinita potentia Dei non sequi motum in instanti, ut argumentum contendit, quia secundæ causæ quæ finitæ sunt, limitant, & modificantur efficacitatem primæ. Hanc tamen solutionem impugnat Sanctus Thom. & Aegidius in 8. Phys. capit. 10. ut refert Caietan. infra citandus, quod non reddat rationem, cur secundæ causæ ita modificentur infinitam, virtutem primæ, ut impediant

9. Proponitur argumentum Aristot.

Auerroes solutio.

S. Thom. Aegidius. Reuocatur.

M m 3 diant

diant motum fieri in instanti; sed non impediant, quo minus motus possit esse duratione infinitus.

Caietan.
10.

Caietan. vero conatur rationem assignare, cur causa secunda non tollat infinitatem durationis in motu, sed infinitatem velocitatis impediat. In quo, mea quidem sententia, non est multum laborandum, cum constet infinitatem durationis non oriri ex infinitate potentie in genere potentie, sed ex infinitate durationis causæ, quæ potest cuilibet agendi creato communicari.

Auerroem
impugnat
Scotus.

Scotus etiam impugnat solutionem Auerrois, quoniam cum ex eius, & Aristot. sententia Deus agat necessario, sit, ut infinita eius efficacia per secundam causam limitari nequeat; quia causa quæ necessario agit, eodem modo cum alia, atque per seipsum operabitur. Ita arguit Scotus in 1. dist. 8. qu. ult. §. *Isti rationibus*. Respondet tamen optime Caietan. pro Commentatore hoc modo, licet aliquod agens necessario agat, si tamen cum secunda causa concurrat ad aliquem effectum, virtus eius finitur, & determinatur ab illa, cum se illi ad operandum accommodat: sicut sol cum diversis causis inferioribus diverso modo operatur. Ceterum quamvis Caietani, & Commentatoris ratio ostendat, tunc primam causam non mouere aliquid in instanti, cum mouet media secunda causa, non tamen probat, Deum per seipsum non posse mouere aliquod corpus in instanti, præsertim si ageret necessario, sicut corpus. Si enim corpus habens virtutem infinitam, moueret in instanti, eadem ratione moueret spiritus, si necessario operaretur. Quare argumento superius facto alio modo occurrere necesse est.

11.
Prima solutio.
Arg. Caietan.

Caietan. igitur in 3. tomo opusculi tractatu 2. quæst. 1. cuius meminit in commentario huius articuli, tribus modis respondet. Primo dicit satis esse, ut potentia Dei sit infinita, si ei respondeat effectus infinitus duratione. Verum ex dictis in capit. 1. liquet, ex infinita duratione effectus, non colligi propriam infinitatem potentie in ratione potentie. Adde, quod hæc solutio non satisfacit proposito argumento: neque enim satis explicat, quo pacto ex infinita virtute, quæ esset in corpore, colligat Arist. motum fieri in instanti; & idem non sequatur ex infinita potentia Dei.

Secunda solutio eiusdem.

Secundum responsum sit, quod Caietan. tertio loco adhibet, ideo videlicet a potentia Dei infinita non posse fieri motum in instanti, quia id impossibile est, non quidem ex defectu potentie Dei, sed ipsius mobilis, quod talis effectus capax non est. Hæc tamen solutio etiam mihi non placet; quoniam si non possumus potentiam Dei obiectum infinitum assignare, vel tale, quod postulet virtutem infinitam, non poterimus Deo infinitam potentiam tribuere in genere potentie ad obiectum relatum, prout eam ab essentia & ab aliis attributis distinguimus, tamen essentia diuina in genere entis sit infinita. Atque eodem pacto argumentum Aristotelis non probaret, virtutem infinitam in corpore non esse ex eo, quod sequeretur motus in instanti: respondere enim quis posset, ideo non sequi motum in instanti, quoniam id impossibile est, non ex parte corporis mouentis: sed mobilis.

Tertia S. Th.
Caietan.
vera.

Vera ergo solutio est, quam S. Tho. in hoc art. ad 3. paucis insinuat, & item Caiet. secundo loco inter alias adduxit, (mitto enim aliam, quam item S. Doctor ibidem etiam indicat) est autem huius-

modi. Si corpus haberet infinitam virtutem, ideo sequeretur motus in instanti (loquimur autem semper de motu per medium) quia agens illud esset naturale, & ex vi suæ naturæ ad vnum effectum ita determinatum, ut ei liberum non esset nunc minus, nunc magis mouere, sed semper totam vim ad mouendum exerceret: quocirca si moueret in tempore, quantumvis velox esset motus, non esset summe velox, ac proinde non postulare efficacitatem infinitam in motore. Ut ergo esset virtus motoris infinita, deberet fieri aliquis motus omnium velocissimus: talis autem esse nequit nisi instanti: ergo aut deberet esse motus in instanti, aut si esse non posset, nulla esset virtus infinita in corpore ad mouendum. Ceterum cum Deus agat libere efficacitate suæ potentie non determinatur ad vnum effectum, sed varios, prout ei libet, producit, & ita corpus secundum locum velocius, atque velocius mouere potest. Ex quo recte colligitur infinita virtus potentie. Quod enim in effectum possit magis, ac magis, producere sine termino, etiam infinitum actu non producat, efficacitatem arguit infinitam: nam si finita esset, responderet ei motus aliquis in tempore velocissimus, quem posset producere. Vt igitur colligamus, in Deo esse potentiam infinitam, quæ libere operatur, non est necesse ei assignare motum velocissimum, aut in tempore, aut in instanti: neutro enim modo esse potest: non in instanti, ut disp. 197. monstrabimus: non in tempore, quia quocumque assignato velocior esse potest in infinitum: infinitas ergo potentie non ex aliquo determinato motu, sed ex his, qui sunt in potentia in infinitum, recte colligitur.

Hactenus ex sola velocitate motus ostensum est, Dei potentiam infinitam esse: ego vero ex alio modo, alio etiam modo probari posse. Primum, quia potest infinitam multitudinem spirituum, vel etiam corporum creare, & conseruare, ut disp. 86. docui. Siue autem illa sit multitudo individualium in speciebus finitis, siue in infinitis, idem omnino sequitur. Nam licet ex eo, quod aliquod agens successive in infinitum producere possit individualium eiusdem speciei, non colligatur infinita virtus ipsius, ut cap. 1. notauimus, sed infinitas solum durationis; ex eo tamen, quod producat simul, aut conseruet infinitam multitudinem sub eadem specie, recte inferitur infinita virtus illius. Deinde deducitur etiam infinitas potentie Dei ex eo, quod possit infinitas species aut simul, aut etiam successiue producere, ut c. 1. dictum est. An vero sit certus numerus specierum, quæ fieri possunt, disputat. 106. cap. 4. videbimus. Præter hos modos, quibus probatur ex effectibus infinitas potentie Dei, alios etiam affert Gregor. loco cit. quos longum esset recensere.

ARTICVLVS III.

Verum Deus sit omnipotens.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod Deus non sit omnipotens. Moueri enim & pati aliquid omnium est: sed hoc Deus non potest. Et ideo non est omnipotens. Non igitur est omnipotens.

2. Præ-

2. Præterea, Peccare, aliquid agere est. Sed Deus non potest peccare, neque seipsum negare, ut dicitur 2. Timoth. 2. ergo Deus non est omnipotens.

3. Præterea, de Deo dicitur, quod omnipotentiam suam parcendo maxime & miserando manifestat. Vltimum igitur, quod potest diuina potentia, est parcere & misereri. Aliquid autem est multo magis quam parcere & misereri, sicut creare alium mundum, vel aliquid huiusmodi. Ergo Deus non est omnipotens.

4. Præterea. Super illud 1. Corinth. 1. Stultam fecit Deus sapientiam huius mundi, dicit glossa. Sapientiam huius mundi, fecit Deus stultam, ostendendo possibile, quod illa impossibile iudicabat. Vnde videtur quod non sit aliquid iudicandum possibile vel impossibile secundum inferiores causas, prout sapientia huius mundi iudicat, sed secundum potentiam diuinam. Si igitur Deus sit omnipotens; omnia erunt possible. Nil ergo impossibile. Sublato autem impossibili, tollitur necessarium. Nam quod necesse est esse, impossibile est non esse. Nihil ergo erit necessarium in rebus, si Deus est omnipotens, hoc autem est impossibile. Ergo Deus non est omnipotens.

Sed contra est, quod dicitur Lucæ 1. Non erit impossibile apud Deum omne verbum.

Respondeo dicendum, quod communiter consentitur omnes, Deum esse omnipotentem. Sed rationem omnipotentie assignare, videtur difficile. Dubium enim potest esse, quid comprehendatur sub ista distributione, cum dicitur, omnia posse Deum. Sed si quis recte consideret (cum potentia dicatur ad possible) cum Deus omnia posse dicitur, nihil rectius intelligitur, quam quod possit omnia possible, & ob hoc omnipotens dicatur. Possible autem dicitur dupliciter secundum Phil. 17. 12. in 5. Metaph. Vno modo per respectum ad aliquam potentiam. Sicut quod subditur humane potentie dicitur esse possibile homini. Non autem potest dici, quod Deus dicatur omnipotens, quia possit omnia quæ sunt possible natura creatæ: quia diuina potentia in plura extenditur. Si autem dicatur, quod Deus sit omnipotens, quia potest omnia quæ sunt possible sua potentia, erit circulatio in manifestatione omnipotentie. Hoc enim non erit aliud quam dicere, quod Deus est omnipotens, quia potest omnia, quæ potest, relinquatur igitur quod Deus dicatur omnipotens, quia potest omnia possible absolute. Quod est alter modus di-

cendi possibile. Dicitur autem aliquid possibile vel impossibile absolute ex habitudine terminorum. Possible quidem, quia prædicatum non repugnat subiecto, ut Sortem, sedere. Impossibile vero absolute, quia prædicatum repugnat subiecto, ut hominem esse asinum. Est autem considerandum quod cum vnumquodque agens agat sibi simile, vnicuique potentie actiue correspondet possibile ut obiectum proprium secundum rationem illius actus, in quo fundatur potentia actiua. Sicut potentia calefactiua refertur, ut ad proprium subiectum ad esse calefactibile. Esse autem diuinum, super quod ratio diuinæ potentie fundatur, est esse infinitum non limitatum ad aliquod genus entis, sed præhabens in se totius esse perfectionem. Vnde quidquid potest habere rationem entis, continetur sub possiblebus absolutis, respectu quorum Deus dicitur omnipotens. Nihil autem opponitur rationi entis nisi non ens. Hoc igitur repugnat rationi possible absolute, quod subditur diuinæ omnipotentie: quod implicat in se esse & non esse simul. Hoc enim omnipotentie non subditur, non propter defectum diuinæ potentie, sed quia non potest habere rationem factibilis, neque possible. Quæcunque igitur contradictionem non implicat sub illis possiblebus continetur, respectu quorum dicitur Deus omnipotens. Ea vero quæ contradictionem implicat sub diuina omnipotentia non continentur, quia non possunt habere possiblem rationem. Vnde convenientius dicitur, quod ea non possunt fieri, quam quod Deus ea non possit facere. Neque hoc est contra verbum Angeli dicentis; Non erit impossibile apud Deum omne verbum. Id enim quod contradictionem implicat, ut verbum esse non potest: quia nullus intellectus potest illud concipere.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus dicitur omnipotens secundum potentiam actiuam, non secundum potentiam passiuam, ut dictum, vnde quod non potest moueri & pati, non repugnat omnipotentie.

Ad secundum dicendum, quod peccare est deficere à perfecta ratione. Vnde posse peccare est posse deficere in agendo, quod repugnat omnipotentie. Et propter hoc Deus peccare non potest, qui est omnipotens. Quamuis Philosophus dicat in 4. Top. quod potest Deus & studiosus praua agere. Sed hoc intelligitur vel sub conditione, cuius antecedens sit impossibile, ut puta, si dicamus, quod

Mmm 4 potest

potest Deus praua agere; si velit. Nihil enim prohibet conditionalem esse veram, cuius antecedens & consequens est impossibile. Sicut si dicatur, si homo est asinus, habet quatuor pedes. Vel ut intelligatur, quod Deus potest aliqua agere, quæ nunc praua videntur, quæ tamen si ageret, bona essent. Velloquitur secundum communem opinionem gentilium qui homines dicebant transferri in Deos, ut Iovem, vel Mercurium.

Ad tertium dicendum, quod Dei omnipotentia ostenditur maxime in parcendo & miserendo: quia per hoc ostenditur Deum habere summam potestatem, quod libere peccata dimittit. Eius enim, qui superioris legi adstringitur, non est libere peccata condonare. Vel quia parcendo hominibus & miserendo perducit eos ad participationem infiniti boni, qui est ultimus effectus diuinæ virtutis. Vel quia; (ut supra dictum est) effectus diuinæ misericordiae est fundamentum omnium diuinorum operum. Nihil enim debetur alicui, nisi propter id quod est datum ei à Deo non debitum. In hoc autem maxime diuina omnipotentia manifestatur, quod ad ipsum pertinet i. instit. omnium bonorum.

Ad quartum dicendum, quod possibile absolutum non dicitur neque secundum causas superiores, neque secundum causas inferiores, sed secundum seipsum. Possibile vero, quod dicitur secundum aliquam potentiam, nominatur possibile secundum proximam causam. Unde ea, quæ immediate nata sunt fieri à Deo solo, ut creare, iustificare, & huiusmodi, dicuntur possible secundum causam superiorem. Quæ autem nata sunt fieri à causis inferioribus, dicuntur possible secundum causam inferiores. Nam secundum conditionem causæ proximæ, effectus habet contingentiam, vel necessitatem, ut supra dictum est. In hoc autem reputatur stulta mundi sapientia; quia ea, quæ sunt impossibilia naturæ, etiam Deo, impossibilia iudicabat. Et sic patet, quod omnipotentia Dei impossibilitatem & necessitatem à rebus non excludit.

Notatio circa articulum.

Conclusio articuli est affirmans, & est de fide, ut ex multis Scripturæ testimoniis constat. Doctrina totius articuli, verissima est, & subtilis, ita tamē perspicua, ut non indigeat explanatione, eam vero in disput. seq. referemus, & rationibus confirmabimus. Solum notandum est ex Caietano circa solutionem 4. cum S. Thom. dicit stultam esse sapientiam huius mundi, quæ impossibilia naturæ, putat esse impossibilia Deo; non loqui de philosophia secundum se; illa enim non docet falsum; sed de philosophia, qua abutuntur Philosophi, & temerarie iudicant de rebus diuinis, quas sua naturali philosophia non assequuntur.

Status controuersie, cap. 1.

Quid senserit Gabriel & Scotus, cap. 2.

Opinio Scoti, cap. 3.

Verior sententia, cap. 4.

Quomodo omnipotentia versetur circa non ens, cap. 5.

Neque relationem omnipotentia, neque aliquam aliam ad creaturas esse realem in Deo, cap. 6.

CAPVT I.

Status controuersie.

Omnia iussu Catholicis indubitatum est, Deum esse omnipotentem, id enim Scriptura palam pronuntiat. Quid vero circa Dei omnipotentiam senserint Abailardus, & Ioannes Wiclef, disput. 105. cap. 3. dicemus. Dubitant nihilominus aliqui, an ratione naturali demonstrari possit, Deum esse omnipotentem. Nam *Status in 1. d. 42. q. 1. & Gabriel eadem d. qu. 1. a. 1. & 2.* asserunt, solum demonstrari posse potentiam primæ causæ, quæ possit proxime per se ipsam, vel remote cōcurrente cum secundis causis omnia producere: at vero potentiam primæ causæ, quæ possit per se ipsam facere omnia, quæ potest per secundas causas & alias contradictionem non implicat, quo pacto Theologi de omnipotentia loquuntur, non posse ratione naturali demonstrari, sed sola fide diuina credi. Quia licet ratione naturali euidenter constet, esse primam causam rerum omnium, quæ virtutem in se habeat omnium causarum, non tamen est ita manifestum, eam non egere cōcursu secundarum causarum ad operandum.

Verumtamen ex infinitate potentie, quam sic euidenter colligitur, eam ita esse efficacem, ut omnem effectum virtute sua, & per se ipsam possit attingere, & in subiecto aut extra producere in subiecto, aut extra natura sua esse possit. Nam si virtus est infinita in genere potentie, nullus effectus, nec modus operandi eam poterit subterfugere, si possibilis est. Quemadmodum, quia scientia Dei in genere scientiæ, & cognitionis infinita est, nullum scibile ipsam latere potest: hæc sola differentia est, quod scibile necessario comparatur scientiæ Dei, illa enim necessario fertur in id omne, quod scire potest: at vero non quilibet res necessario refertur ad potentiam Dei, ut ab ea producat, sed ut produci possit: eo quod potentia Dei non operatur, nisi secundum beneplacitum liberum voluntatis eius: si tamen non implicat contradictionem, aliquid per se esse, aut alteri esse, potentia Dei, quia infinita est, subiectum esse debet, ut producat. Quod si secundum probabiliorem opinionem non potest operatio vitalis cognitionis, aut appetitionis à solo Deo produci, ideo est, quia essentialiter pendet à secunda causa, & continue ab ea postulat conseruari, ut eam reddat cognoscentem, seu appetentem, & ita implicat contradictionem inesse subiecto, quod reddat intelligens, aut appetens, nisi ab eo conseruetur: at vero quæ ita pendet à secunda causa, ut sine illius conseruatione manere possint, ab omnipotentia Dei sine conseruatione secundæ causæ poterunt produci, & conseruari. Denique quicquid non implicat contra-